

МОВОЗНАВСТВО. ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

УДК 81-115'42:82-312.1

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863.2/29.209417>**Іванна ДЕВДЮК,***orcid.org/0000-0003-3435-4694**кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри світової літератури
і порівняльного літературознавства**Прикарпатського національного університету
імені Василя Стефаника**(Івано-Франківськ, Україна) dev.ivanna@gmail.com***ЕКЗИСТЕНЦІЙНИЙ ДИСКУРС ЯК ПРЕДМЕТ ЛІТЕРАТУРНОЇ
КОМПАРАТИВІСТИКИ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ**

Мета статті полягає в обґрунтуванні теоретико-методологічних засад дослідження «екзистенційного дискурсу» як предмета компаративного вивчення. Актуальність розвідки зумовлена недостатнім висвітленням специфіки порівняльного вивчення екзистенційного дискурсу. Теоретико-методологічною основою статті є напрацювання М. Фуко, Н. Ніколаєвої, Т. Кириченко, М. Домбровського та ін., які акцентують на екстралінгвістичних чинниках дискурсу як мовного вираження буттєвого досвіду. Спираючись на потрактування дискурсу, визначаємо його вибудованим відповідно до різних структур соціальної дійсності та залежним від них мовленням. Як описана та зредуквана екзистенційність дискурс скеровується на відображення екзистенційних феноменів і фіксацію взаємовпливу і взаємозалежності соціальної та індивідуальної екзистенції. Наукове наповнення терміносполуки «екзистенційний дискурс» спрямовує до узагальнення екзистенційної проблематики шляхом виявлення особливостей трансформації буттєвого досвіду в художні структури творів, визначення специфіки його резонування у стилі, поезиці, в ідеологічному наповненні тексту; окреслення інтенціональної залежності між онтологією й естетикою, філософією і літературою. Зазначений ракурс передбачає охоплення позатекстових чинників, зокрема суспільно-політичних і культурно-історичних особливостей епохи автора, індивідуальних рис його світогляду, ідейно-естетичних інтенцій тощо. Акцентуючи на спорідненості категорій «дискурс» і «екзистенційність», звертаємо увагу на пріоритетність для першого мови (соціальної комунікації), для другого – буття (соціальної поведінки). Проте в обох випадках важливою є інтераційність і «подієвість». У світлі концепції дискурсу як події текст постає засобом передачі автором свого розуміння і сприйняття дійсності, а також комунікації автора та читача, їх взаємотворчості, що є актуальним для порівняльних студій, зосереджених на виявленні текстових зближень, формо-змістових аналогій у зв'язку з конкретними культурно-історичними подіями та процесами, специфікою художньо-естетичного мислення авторів.

Ключові слова: екзистенція, дискурс, порівняльне літературознавство, досвід, мова, комунікація.

Ivanna DEVDIUK,*orcid.org/0000-0003-3435-4694**Candidate of Philological Sciences, Assistant Professor,**Assistant Professor at Department of Department of World Literature and Comparative Literature
of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University
(Ivano-Frankivsk, Ukraine) dev.ivanna@gmail.com***EXISTENTIAL DISCOURSE AS A SUBJECT OF LITERARY COMPARATIVE
STUDIES: THEORETICAL AND METHODOLOGICAL ASPECT**

The purpose of the article is to outline the theoretical and methodological foundations of the investigation of existential discourse as a subject of literary comparative studies. The topicality of the research is caused by insufficient coverage of the specifics of existential discourse comparative study. The theoretical and methodological basis of the article is the work of M. Foucault, N. Nikolaieva, T. Kyrychenko, M. Dombrovskiy etc., who emphasize the extralinguistic factors of discourse as a linguistic expression of life experience. On the basis of the existing interpretations of discourse, we define it as built in accordance with various structures of social reality and dependent speech. As described and reduced existence, discourse is aimed to reflect existential phenomena and fix the interaction and interdependence of social and individual existence. The scientific content of the term «existential discourse» leads to the generalization of existential issues by identifying the peculiarities of the transformation of existential experience into artistic structures of works, determining the specifics of

its resonance in style, poetics, in the ideological content of the text; outlining of intentional relationship between ontology and aesthetics, philosophy and literature. Emphasizing the intercorrelation of the categories "discourse" and "existence", we pay attention to the priority of "language" (social communication) for the first, and 'existence' (social behaviour) for the second. However, in both cases, interaction and action are important. In the light of the concept of discourse as an event, the text appears as a means of conveying by the author his understanding and perception of the reality, as well as the communication of the author and the reader, their mutual creativity. The above interpretation of a text is relevant for comparative studies focused on the identification of textual convergences, form and content analogies in connection with specific cultural and historical events and processes, the specifics of writers' artistic and aesthetic thinking.

Key words: *existence, discourse, comparative literature, experience, language, communication.*

Постановка проблеми. Із появою поняття «дискурс» літературознавча термінологія та методологія ХХ ст. зазнали відчутних змін. Утверджуючи різні форми «процесуальності» інтелектуально-духовних практик, учені застосовували це поняття для означення вагомості смислових констатацій у певних типах співвідношень текстуальної та позатекстуальної дійсностей. Із-поміж численних трактувань дискурсу виокремлюється його ототожнення із сув'язю, ризою (Синельникова, 2017: 805–821), де увага сконцентрована на перетинах і взаємовідображеннях індивідуального і соціального, текстуального і контекстуального, центру і тла. «Дискурс» організовується з проєкцій і «занурень» текстуальності в різні соціальні парадигми й почасти є відображенням креативних адаптацій мовної конвенційності та надмовної емоційності. У світлі концепції дискурсу як події текст постає засобом передачі автором свого розуміння і сприйняття цієї дійсності, а також комунікації автора та читача, їхньої взаємостворчості.

Активно вживається останнім часом термінополука «екзистенційний дискурс», яку використовують і для характеристики індивідуальних творчих практик, і для акцентування на компаративних перегуках у літературному процесі. Так, К. Хаддад вивчала екзистенційний дискурс у творчості М. Коцюбинського (2004), Т. Бледних – у поезії В. Стуса (2017), І. Васишин – Є. Маланюка (2007). А. Гурбанська зосередила увагу на екзистенційному дискурсі ранньої прози В. Шевчука (2017). Модерно-екзистенційний дискурс творчості І. Франка, Лесі Українки та В. Винниченка опинився в науковому фокусі уваги О. Шморгун (2010). Однак питання співвіднесеності категорій «екзистенційність» і «дискурс», а також доречності їхнього поєднання для опису художніх явищ різних письменств залишилося поза увагою дослідників, що зумовлює актуальність цієї розвідки.

Аналіз досліджень У контексті вивчення проблем людського існування важливим є потрактування дискурсу віддзеркаленням екзистенції. Зокрема, у праці Н. Ніколаєвої «Дискурс і екзистен-

ція: ірраціональне в соціально-комунікативному досвіді людини» він розглядається як «неусвідомлювана сила, що пригнічує особу, яка структурує його образ думок і бажань в просторі соціального» (Ніколаєва, 2004: 15). Подібним чином дискурс тлумачать у лінгвістиці, зокрібно в когнітивній лінгвістиці та лінгвістиці тексту. Так, Т. Кириченко відзначає його складність як комунікативного явища, що «поєднує екстралінгвістичні фактори та елементи когніції» (Кириченко, 2014: 195). Акцентування на екстралінгвістичних чинниках, зосередження на когнітивній залежності «дискурсу» вказують на важливість надмовного досвіду, пізнавальної редукції, процесуальної трансформації емоційного життєвого досвіду в тексти. Історія утвердження цього поняття самодостатньою категоріальною одиницею вказує на його контекстуальне походження. Узагальнено, що дискурс – це витворена в соціально-комунікативному середовищі форма інтелектуально-аналітичної практики, яка є мовним резонуванням буттєвого досвіду.

М. Фуко розглядає поняття дискурсу в контексті емоційності та переживання, що відображають наслідок комунікації «простору тіла» з конкретною добою культури. У праці «Слова і речі» вчений, зокрема, пише: «Аналіз переживання – це дискурс, досить неоднорідний: аналіз звертається до специфічного двозначного шару досвіду, який водночас і досить конкретний, щоб використовувати для нього точну мову опису, і водночас достатньо віддалений від речей у їх позитивності» (Фуко, 1994: 342). Зрештою, у студіях інших дослідників також здійснюються спроби визначення додаткових параметрів, що умовно окреслюють смислове поле значень функціональності дискурсу. Такі трактування утверджують ідею щодо «мовлення» (суб'єкта, автора, напряду чи культури загалом), яке вибудовується відповідно до різних структур соціальної дійсності та є залежним від них.

Мета статті полягає в обґрунтуванні теоретико-методологічних засад дослідження «екзистенційного дискурсу» як предмета порівняльного літературознавства.

Виклад основного матеріалу. Згідно із твердженням М. Домбровського дискурс загалом «описує існування одиниці в історії, традиції, культурі» (Домбровський, 2012: 151), а тому скерований на відображення різних екзистенційних феноменів. Окрім того, у самому понятті дискурсу «запрограмований» намір охопити різні вияви соціальної та індивідуальної екзистенції, їхнього взаємовпливу і взаємозалежності. Таким чином, можна говорити про дискурс як описану та зредуковану екзистенційність.

Смислового увиразнення вимагають категорії «екзистенційний», «екзистенціальний» та «екзистенціалістський», які іноді сприймаються як синонімічні. Проблема розрізнення і конкретизації наукових категорій, що мають у формі свого денотатного вираження спільний словотвірний корінь, часом сповнена контрверсійних трактувань і опозиційних тлумачень. В окремих випадках семантичне прояснення ускладнюється перекладацьким чинником, тобто адекватністю мовного «транспортування» категорії з однієї лексичної системи в іншу і вибором релевантного відповідника. Таких перекладацьких модифікацій, що призводять до семантичного зближення або віддалення, зазнали поняття «екзистенція», «екзистенційний», «екзистенціалізм», «екзистенціальний». У праці Л. Мандришук «Проблема розрізнення філософії екзистенції та екзистенціалізму» (2010) проаналізовані різні аспекти цього процесу. Зокрема, дослідниця пише про помилковість отождолення філософії екзистенціалізму фз філософією екзистенції. Ці дві течії, на її думку, «у філософії дуже часто позначають під якоюсь однією назвою: або як “екзистенціалізм”, або ж як “екзистенціальна філософія”, а іноді їх взагалі використовують впереміш, маючи на увазі одне і те саме значення» (Мандришук, 2010: 27). Констатуючи факт особливого поширення такої ситуації серед українських науковців, Л. Мандришук додає, що цієї проблеми не оминули й в інших державах, у т. ч. й у самій Німеччині. На прикладі праці К. Райди «Історико-філософське дослідження постекзистенціалістського мислення» (1998) дослідниця простежує, як у поступальному осягненні змісту цих понять учені відходили від первісних розрізень екзистенціалізму та філософії екзистенції, трактуючи їх синонімічними.

У зближенні цих понять не останню роль відіграли і перекладацькі асиміляції «екзистенціалізму» (нім. Existentialismus) і «філософії екзистенції» (нім. Existenzphilosophie) (Мандришук, 2010: 27). До прикладу, якщо в українському мовному просторі активно вживаються «екзистенцій-

ний», «екзистенціальний» та «екзистенціалістський», то в англійській чи російській мовах слова «екзистенційний» немає, його значення перебирає на себе «екзистенціальний» (англ. «existential», рос. «экзистенциальный»). Таке різночитання підштовхує до висновків про певну формалізованість вибіркового термінологічного розрізнення, які в будь-якому разі потребують детального аналітичного коментування. Так чи так, ці проблеми насамперед актуальні для філософського дискурсу, його теоретичного осмислення, зокрема для констатації розрізень німецької філософії екзистенції та французького й італійського екзистенціалізму. У проекції літературознавчого дослідження з'ясування цих питань дає можливість аргументувати самодостатність й особливу виражальність художніх утілень і екзистенційного дискурсу, і художніх виявів «екзистенціалізму». А також цілком логічну різностильову, наративну, образно моделювальну конструктивність, особливу репрезентативність їхніх ідеологій у художніх текстах. Отож, варто розрізняти наукову і художню моделі констатувальності «екзистенції» та її похідних категорій. Безперечно, між ними існують тісні зв'язки: нерідко саме твори художньої літератури популяризували й описували «екзистенційну» проблематику і, навпаки, певні теоретичні узагальнення створювали основу дослідницької методології та інтерпретації літературної компаративістики. Зрештою, творчість багатьох представників філософії екзистенціалізму, як-от Ж.-П. Сартра, А. Камю, Г. Марселя, М. де Унамуно-і-Хуго відображає внутрішню потребу до відтворення її світоглядних засад у різних жанрах і наукового, і художнього стилів.

Для опису таких явищ В. Будний і М. Ільницький використовують категорію «екстраполяції». Розглядаючи її дотично до проблем тематології в компаративістиці, науковці пишуть про вагомість висновків, отриманих щодо осмислення частини однієї системи, на іншу її частину. Ідеться про свідомі чи несвідомі «перенесення за аналогією», що є частим явищем у порівняльному літературознавстві. Особливу роль екстраполяція відіграє в розумінні категорії «екзистенціалізму», яка поширилася «на літературні явища, що виникли завдог до цієї філософсько-літературної течії» (Будний, 2008: 187). Дослідники акцентують на типологічному характері таких відношень, які, на відміну від генетико-контактних, не передбачають прямих чи опосередкованих зв'язків між фігурантами комунікативного процесу.

Уведення в 1930–1940 рр. в активний науковий обіг категорій «екзистенція», «екзистенціалізм»,

«екзистенційний», їх обґрунтування й опис дозволили виявити їхні прецеденти в художніх наративах, створених набагато раніше. У цьому контексті цікавими є міркування Г. Токмань, котра у статті «Чи знав Євген Плузник, що він екзистенціаліст?» наголошує на науковій доцільності досліджень, сфокусованих на виявленні подібностей між віддаленими текстами. Науковиця спирається на теорію діалогізму М. Бахтіна, за якою між висловлюваннями, що належить абсолютно незнайомим особам, може виникати смислова спільність, вказуючи цим наявність між ними діалогічних відношень. Ключова роль тут належить точці зору третього учасника, який виявляє смислові перегуки (Токмань, 1999: 63–65). Слід також брати до уваги тенденцію до зближення мистецтва і науки, передусім філософії, що пояснює інтелектуальну наповненість літературного дискурсу, позначеного «відкриттями» в царині пізнання людини і світу.

Г.-І. Гадамер у своїй праці «Філософія і література» сформулював актуальне для нашої проблеми питання «Що таке література і в якому зв'язку з філософією перебуває література як мистецтво слова?». Учений пише, що у власних роботах «завжди з певним акцентом наголошував на герменевтичному вимірі розуміння-чогось-через-щось-інше та розумінні-себе-на-основі-чогось» (Гадамер, 2001: 130). Будь-які сенси, що народжуються з герменевтичних акцій, є наслідком діалогічного процесу «попередніх» проявлень і перепокликань. Акцентуючи на дихотомії «мова філософії» і «мова літератури», німецький дослідник описує залежність філософських узагальнень від онтологічного досвіду, опосередковано він звертається до констатування дискурсивної природи категоріальної поняттєвості, яка зринає з феноменів чуттєвого сприймання. «Ми знаємо, – підкреслює Г.-І. Гадамер, – що те, над чим роздумують філософи, у певному сенсі ніщо: цілість буття, буття і його виявлення в категоріальній поняттєвості – все це ніде не “дано”» (Гадамер, 2001: 143). Література художньо відтворює буттєві ситуації, які завдяки своїй «повторюваності» стають підґрунтям для увиразнення типових теоретичних узагальнень. Для вираження феноменів і ноуменів «екзистенціалізму» це особливо важливо, адже його категоріальна база висновується зазвичай із фабульних історій про існування людини в абсурдній системі соціального устрою ХХ ст. Мабуть, не випадково Ж.-П. Сартр, аналізуючи роль «слова» та «мови» в екзистенційній життєвій парадигмі, віддає перевагу художній формі (повість «Слова»), яка уможливорює повноту розкриття екзистенції як «дискурсу».

Прикметно, що традиційні для тематологічного опису проблеми екзистенціалізму – сенс і абсурдність існування, становлення особистості, проблеми внутрішньої свободи й обов'язку, вибору й мужності, межові буттєві драми – порушуються вже в міфічних сюжетах (у міфі про Сізіфа, Прометея та ін.). Проте інтерпретувати їх «екзистенційними» можна лише за умови чіткого обґрунтування через систему підкатегорій, що визначають методологічні та поняттєві координати міфу в контексті увиразненої епістемологічної традиції. Як, скажімо, у «Міфі про Сізіфа» А. Камю. У світлі зазначеної вище теорії діалогізму М. Бахтіна позиція дослідника і є тим поглядом «третього», який визначає параметри взаємодії соціального й літературного перетинів у дискурсі, окреслюючи її предмет і структуру. Водночас тут доречно згадати і світоглядну, світочуттєву, стилістичну та поетикальну конвергенцію, оприявлену в літературних текстах, яка дозволяє простежити взаємозбіги та схожості художнього конструювання в часопросторовій, онтологічній, гендерній проєкціях і в такий спосіб констатувати наукову проблему «екзистенційного дискурсу» в компаративному аспекті.

Увагу привертає праця «Дискурс як предмет компаративістики» М. Домбровського, у полі зору якого – проблема взаємовідношень категоріальної змістовності «дискурсу» і «компаративістики». Дослідник наголошує, що ці два поняття «не мають однозначного змісту та чітко окресленого предмета досліджень» (Домбровський, 2012: 148). Несталість, яка розмиває їхні смислові кордони, провокує доречні та корисні уточнювальні корекції, що уводять категорії у чітку парадигму значеннєвих узгоджень. Якщо компаративістика – «це метанаука, надбудована над знаннями про національні літератури/культури, то дискурс має стати узагальненням і практикою, організованою на ще вищому рівні» (Домбровський, 2012: 148). Дискурс, на думку М. Домбровського, має відображати не лише знання про дві та більше літературні традиції, але і бути «знанням про мовні (дискурсивні) форми і способи висловлення та формування цієї процедури, інформацією про те, як окремі етнічні групи, держави, правові та звичаєві системи впливають на її форму» (Домбровський, 2012: 148). Перелічені ученим контекстуальні фактори впливу на форми дискурсу – етнічна група, держава, правові та звичаєві системи – загалом окреслюють характерну для екзистенціалістів парадигму, де увиразнюються форми впливу і тиску, залежності та свідомі

аналітичні інтерпретації про існування, описані посередництвом мови. У цій умовній схемі необхідно виокремити суб'єкта дії, тобто «персонажа» буттєвої драми як джерела і транслятора дискурсу, у якому відбувається перетинання та з'єднання зовнішніх онтологічних факторів та узгодженої з їхнім емоційним резонансом мовно-світоглядної тональності. Очевидно, що тут і криється зв'язок екзистенційних інтерпретацій із фабульними історіями, а отже, залежність смислових узагальнень від опису белетризованих буттєвих ситуацій, у яких виразно окреслюються конкретні часо-просторові координати.

М. Домбровський у своєму дослідженні звертає увагу і на граматичні та нарративні форми проявленості дискурсу в компаративному аспекті, проєктуючи їх на світоглядні і ширше – ідеологічні контексти. Одним із важливих чинників дискурсу в цьому аспекті є, на думку автора, те, що він «виявляє “я-ти-тут-тепер” того, хто говорить» та оперує особовими формами «Я – ТИ» (Домбровський, 2012: 148). Таким чином, дискурс презентує ситуативний нарративний фокус, налаштування, виокремлення й опису «себе» через вихоплення та суб'єктивне (індивідуалізоване) констатування своєї присутності «тут-і-тепер» у мовленні чи тексті. Тут, вважаємо, виявляється спорідненість дискурсу з підкатегоріальними параметрами опису «екзистенційності», їхньою смисловою однотипністю, що формується на основі аналогічних характеристик. До певної міри ці категорії віддзеркалюються одна в одній, але з різними пріоритетними домінантами: для дискурсу – це мова (соціальна комунікація), для екзистенції – буття (соціальна поведінка). Проте і в першому, і в другому випадках важливою є інтеракційність і «подієвість».

Це, у свою чергу, спонукає до виокремлення інших складників функціональності цих категорій, що вказують на їхнє взаємодоповнення, отожд, і доречну сполучуваність для опису конкретизованих у нашому дослідженні явищ. Насамперед це творення і вибір сенсів. П. Рікер наголошує, що «дискурс презентує послідовність вибору, за посередності якого виділяються одні значення і відкидаються інші» (Рікер, 2002: 30). Власне послідовність вибору, як і пошук і констатування сенсів (чи безсенсовості як провідного «сенсу») – домінантна настанова екзистенціалізму, в основі якого лежить дискурсивна прагматика, що розкриває дискурсивний вибір світоглядно, на рівні конкретних буттєвих реакцій, під впливом вмотивованої емоційності.

Ще більш виразно простежуються ці явища на рівні словесного вибору, фрази, тексту зага-

лом. «Оскільки усі наші слова, – наголошує П. Рікер, – полісемічні, однозначність чи багатозначність нашого дискурсу залежить не від слів, а від контексту» (Рікер, 2002: 138). Значною мірою саме контекст є визначальним для розуміння значень, які містять тексти представників різних соціокультурних середовищ. Він (контекст) зумовлює і домінування специфічних художніх прийомів і засобів: особливе часопросторове моделювання, актуалізацію певних хронотопних зон, жанрову спрямованість, дихотомічність як структуральну домінанту утвердження сенсів, специфіку феноменологічної топіки тощо. Для компаративних студій це особливо актуально, адже дозволяє визначити не лише певні зближення, художньо-смислові подібності текстів, але і виявити їхню спорідненість на рівні народження художнього тексту, його творчої акціональності (перехідності життя в текст), у зв'язку з конкретними історичними подіями та процесами, які вплинули на їхню появу. На думку М. Домбровського, вивчати дискурси «у їх порівнянні, зіставляти з аналогічними дискурсами в інших культурах – через посередництво художньої літератури або будь-що інше – це означає своєрідним чином їх коментувати, творити на їхній базі метадискурс» (Домбровський, 2012: 151).

Якщо спиратися на логіку М. Фуко щодо «порядку дискурсу», то означена тут проблема екзистенційного дискурсу різнонаціональних текстів методологічно заснована на принципі взаємоперехідності «глобальних» дискурсів у «локальні» й навпаки. Під «локальними» маємо на увазі ту індивідуально-авторську проявленість у конкретному тексті, де «автор – це те, що позбавлений спокою мові вигадки надає форми її єдності, вузли, зв'язності, приєднаність до реальності» (Фуко, 1996: 63–64). Конкретні «локальні» вияви екзистенційного дискурсу демонструють, як авторська позиція стає центром зв'язності контексту і тексту, фільтрування світоглядних реакцій у мовленнєві формули, фокусом розбудови художньої системи, яка має чітку самоусвідомлену актуалізацію. Із комплексу проінтерпретованих локальних виявів екзистенційного дискурсу складається загальна картина його вияву, аналіз якої дозволяє простежити, як із різних художніх «прецедентів» формується конкретна різнонаціональна дискурсивна екзистенційна спорідненість.

Висновки. Таким чином, методологія дослідження різнонаціональних варіантів художньої експлікації екзистенційного дискурсу ґрунтується на розумінні дискурсу як мовлення, що твориться відповідно до соціальної дійсності, є словесним вираженням перехідності буттєвого досвіду в

художньо-літературні структури. Відзначено, що дискурс як описана та зредукована екзистенційність скерований на відображення різних екзистенційних феноменів, на охоплення соціальної та індивідуальної екзистенції, їхнього взаємовпливу і взаємозалежності. Термінологічне поєднання «екзистенційний дискурс» відкриває простір для визначення специфіки резонування буттєвого досвіду у стилі, поетиці, ідеологічному наповненні тексту; окреслення інтенціональної залежності між онтологією і естетикою, філософією та літературою. У роботі відзначено спорідненість категорій «дискурсу» й «екзистенційності», які віддзеркалюються одна в одній, але з різними

пріоритетними домінантами: для дискурсу – це мова (соціальна комунікація), для екзистенції – буття (соціальна поведінка). Проте і в першому, і в другому випадках важливою є інтеракційність і «подієвість». У світлі концепції дискурсу як події текст постає засобом передачі автором свого розуміння і сприйняття дійсності, а також комунікації автора та читача, їх взаємоторчості. Це є важливим для компаративних студій екзистенційного дискурсу, спрямованих на виявлення текстових зближень, формо-змістових аналогій у зв'язку з конкретними культурно-історичними подіями і процесами та специфікою художньо-естетичного мислення авторів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Будний В. В., Ільницький М. М. Порівняльне літературознавство. Київ : ВД «Києво-Могилянська академія», 2008. 430 с.
2. Гадамер Г.-Г. Герменевтика і поетика. Вибрані твори. Київ : Юніверс, 2001. 288 с.
3. Домбровський М. Дискурс як предмет компаративістики // Захід – Схід: основні тенденції розвитку сучасного порівняльного літературознавства : антологія / науковий проект, заг. ред. Л. Грицик. Донецьк : ЛАНДОН-XXI, 2012. С. 146–159.
4. Кириченко Т. Трагування терміну дискурс в сучасній лінгвістиці. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна»*. Вип. 48. 2014. С. 195–197.
5. Мандришук Л. Проблема розрізнення філософії екзистенції та екзистенціалізму. *Наука. Релігія. Суспільство*. 2010. № 3. С. 26–31.
6. Николаева Н. Дискурс и экзистенция: иррациональное в социально-коммуникативном опыте человека : автореф. ... дис. канд. филос. наук : 09.00.11. Казань, 2004. 19 с.
7. Рикёр П. Конфликт интерпретаций. Очерки о герменевтике. Москва : Канон-Пресс-Ц, 2002. 624 с.
8. Синельникова Л. Ризома и дискурс интермедальности. *Вестник РУДН. Серия: лингвистика*. 2017. Vol. 21. № 4. С. 805–821.
9. Токмань Г. Чи знав Євген Плужник, що він екзистенціаліст? *Слово і час*. 1999. № 4–5. С. 63–65.
10. Фуко М. Порядок дискурсу. *Фуко М. Воля к истине: по ту сторону знания, власти и сексуальности. Работы разных лет / пер. с франц.* Москва : Касталь, 1996. С. 47–96.
11. Фуко М. Слова и вещи. Археология гуманитарных наук / пер. с фр. В. П. Визгина, Н. С. Автономовой ; вст. ст. Н. С. Автономовой, Санкт-Петербург : А-сэд, 1994. 406 с.

REFERENCES

1. Budnyi V., Ilynykyi M. (2008). Porivnjalne literaturoznavstvo [Comparative Literature]. Kyiv: VD “Kyjevo-Mogylyanska akademija”. 430 p. [in Ukrainian].
2. Gadamer G.-G. (2001). Hermenevtyka i poetyka. Vybrani tvory [Hermeneutics and poetics. Selected works]. Kyiv: Junivers. 288 p. [in Ukrainian].
3. Dombrov's'kyj M. (2012). Dyskurs yak predmet komparatyvistyky [Discourse as a subject of comparative studies] *Zahid – Shid: osnovni tendencii rozvytku suchasnogo porivnjalnogo literaturoznavstva : antologija – West – East: the main tendencies in the development of modern comparative literature : [anthology]*. P. 146–159. Doneck: LANDON-XXI [in Ukrainian].
4. Kyrychenko T. Traktuvannia terminu dyskurs v suchasni lingvistyki [Interpretation of the term discourse in modern linguistics]. *Naukovi zapysky Nacional'nogo universytetu “Ostrozka akademiia”. Seriiia “Filologichna”*. Vyp. 48. 2014. P. 195–197 [in Ukrainian].
5. Mandryshhuk L. Problema rozrznennia filosofii ekzystencii ta ekzystencializmu [The problem of distinguishing between the philosophy of existence and existentialism]. *Nauka. Religiiia. Suspilstvo*. 2010. № 3. P. 26–31 [in Ukrainian].
6. Nykolaeva N. (2004). Dyskurs i ekzystenciia: irracyonalnoe v socyalno-komunykativnom opyte cheloveka [Discourse and existence: irrational in the socio-communicative experience of human]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kazan [in Russian].
7. Rykier P. (2002). Konflykt ynterpretacii. Ocherky o germenevtyke [Conflict of interpretation. Essays on hermeneutics]. Moskva: Kanon-Press. 624 p. [in Russian].
8. Synelnykova L. Ryzoma y dyskursi intermedyalnosti [Rhizome and intermedia discourse]. *Vestnyk RUDN. Seryia : lyngvyystyka*. 2017. Vol. 21. № 4. P. 805–821 [in Ukrainian].
9. Tokman G. Chy znay Ievgen Pluzhnyk, shcho vin ekzystencialist? [Did Yevhen Pluzhnyk know that he was an existentialist?] *Slovo i chas*. 1999. № 4–5. P. 63–65 [in Ukrainian].
10. Fuko M. (1996). Poriadok dyskursu [Discourse order] *Volia k istyne: po tu storonu znania, vlasty i seksualnosti. Raboty raznyh let – The Will to Truth: Beyond Knowledge, Power, and Sexuality. Works of different years*. P. 47–96. Moskva: Kastal [in Russian].
11. Fuko M. (1994) Slova i veshhy. Arheologiiia gumanytarnyh nauk [Words and things. Archeology of the humanities] / V. Vyzgyna, N. S. Avtonomova Trans. Sankt-Peterburg: A-cad. 406 p. [in Russian].